

Tekstboekje

Tekst 1

1 Nadat Psammis slechts zes jaren koning over Egypte was geweest en een veldtocht
2 tegen Aithiopia had ondernomen, stierf hij kort daarna en zijn zoon Apriès volgde hem op.
3 Na zijn overgrootvader Psammètichos was hij de gelukkigste van de vroegere koningen en
4 hij regeerde 25 jaar, waarin hij een leger tegen Sidoon aanvoerde en een zeeslag leverde
5 tegen de Tyriërs. Maar het was voorbeschikt, dat het slecht met hem zou aflopen en dat
6 gebeurde dan ook en wel naar aanleiding van iets, waarover ik uitvoeriger zal spreken bij de
7 geschiedenis van Libya, maar dat ik voor het ogenblik in het kort zal vermelden. Apriès
8 zond namelijk een leger uit tegen de bewoners van Kyrènè en leed een zware nederlaag. De
9 Egyptenaren namen hem dit kwalijk en vielen van hem af, omdat ze meenden dat Apriès
10 hen met opzet had uitgezonden naar een zekere ondergang, met de bedoeling dat zij zouden
11 omkomen en hij zelf over de rest der Egyptenaren des te veiliger zou heersen. Uit
12 verontwaardiging hierover lieten niet alleen de mannen, die uit de strijd waren
13 teruggekeerd, maar ook de vrienden van de omgekomenen hem terstond in de steek.

14 Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ
15 ἐπείτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους ταῦτα μὴ ποιέειν, λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις
16 Αἰγυπτίων ὅπισθε στὰς περιέθηκε οἱ κυνέην καὶ περιτιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληίη περιτιθέναι.
17 καὶ τῷ οὐ κας ἀεκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπείτε γὰρ ἐστήσαντό μιν
18 βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην.
19 πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπειμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἐωτὸν
20 Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ'
21 ἐωτὸν. ὡς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἄμασις, (ἔτυχε γὰρ ἐπ'
22 ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάΐσε καὶ τοῦτο μιν ἐκέλευε Ἀπρίη ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν
23 ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν βασιλέος μεταπεμπομένου ἴέναι πρὸς αὐτὸν· τὸν δὲ αὐτῷ
24 ὑποκρίνασθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην.
25 παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἀξεῖν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ
26 ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν καὶ παρασκευαζόμενον ὁρῶντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν
27 ταχίστην βασιλέϊ δηλῶσαι τὰ πρηστόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ
28 ἄγοντα τὸν Ἄμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν
29 προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὥτα καὶ τὴν ὁῖνα. ιδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἵ τε τὰ
30 ἐκείνου ἐφόρον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐωτῶν οὕτω αἰσχρῶς λύμη διακείμενον, οὐδένα δὴ
31 χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἐτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι.

32 Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς
33 Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἐωτὸν Κᾶρας τε καὶ Ἰωνας ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους, ἦν δέ οἱ
34 τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι, μεγάλα ἐόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς
35 Αἰγυπτίους ἥισαν καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο
36 ἀμφότεροι καὶ πειρήσεσθαι ἐμελλον ἀλλήλων.

Herodotos, Historiën II, 161 (vertaling O. Damsté) en 162-163

Tekst 2

De Egyptische koning Amasis leert zijn onderdanen een lesje.

Απρίεω δὲ καταραιρημένου ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαιτεω ἐών, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλιος, οὗνομά οἵ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρη μεγάλῃ ἦγον, ἄτε δὴ δημότην τὸ πρὸν ἔόντα καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοὺς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνῃ προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζοντο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο καὶ ἴδρυσε τῆς πόλιος ὅκου ἦν ἐπιτηδεότατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτῶντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μεγάλως· μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἥδη ὧν ἔφη λέγων ὅμοιώς αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἐωντὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν.

Herodotos, Historiën II, 172

Tekst 3

Aristagoras, tyran van Milet, heeft in Sparta koning Kleomenes opgeroepen tot een veldtocht tegen het Perzische rijk. Kleomenes heeft twee dagen bedenkijd genomen.

Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἥλασαν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ ἥλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὀκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐών σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εῦ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἔον, βουλόμενόν γε Σπαρτιῆτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν τοιῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὄρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· “Ωξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἥλιου· οὐδένα γὰρ λόγον εὔεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐδέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τοιῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν.”

Ο μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἴπας ἤιε ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἵκετηροίν τοιούτας Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἄτε ἵκετεύων ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένεῃ ἡ θυγάτηρ, τῇ οὗνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον ἐτύχανε ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἦν νέα ἥλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχυεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέση τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὓς πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ηὐδάξατο· “Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἦγες.” ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσι ἤιε ἐς ἔτερον οἴκημα καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐπ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

Herodotos, Historiën V, 50-51

Tekst 4

De Perzische koning Dareios is onder de indruk gekomen van de kwaliteiten van de Paioniërs, een volk dat een gebied ten westen van Thrakië bewoont. Hij wil hen daarom onderwerpen en onder dwang laten verhuizen naar Azië.

*Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα Μεγαβάζω, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν,
ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡδέων Παιώνας καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα
τε καὶ γυναικας αὐτῶν. Αὐτίκα δὲ ίππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον,
περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. Οἱ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς
Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.*

*Πυθόμενοι δὲ οἱ Παιόνες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς
Θαλάσσης, δοκέοντες ταύτη ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβάλλοντας. Οἱ μὲν δὴ Παιόνες ἦσαν
ἔτοιμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω
οὖδον τρέπονται, λαθόντες δὲ τοὺς Παιόνας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτῶν, ἐούσας ἀνδρῶν
ἐργάμους· οἵα δὲ κεινῆσι ἐπιπέσοντες εὐπετέως κατέσχον.*

*Οἱ δὲ Παιόνες ὡς ἐπύθοντο ἔχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς
τοῖσι Πέρσῃσι. Zo werden van de Paioniërs de Siropaionen, de Paioplen en alle stammen tot
het Prasias-meer uit hun land weggevoerd en naar Azië overgebracht.*

Herodotos, Historiën V, 14-15

Aantekeningen

regel 2	<i>ἐντέλλομαι</i> opdragen <i>ἑωυτόν</i> = <i>ἐαυτόν</i>
regel 3	<i>ἡδέων</i> snel rijden
regel 4	<i>περαιωθομαι</i> oversteken <i>διδοῖ</i> = <i>δίδωσι</i> <i>ἐπιλέγομαι</i> lezen <i>ὁ ἡγεμών</i> gids
regel 6	<i>σφέας</i> = <i>ἐαυτούς</i> <i>ἀλίζομαι</i> zich verzamelen
regel 6-7	<i>πρὸς θαλάσσης</i> langs de zeekust
regel 7	<i>ταύτη</i> via die route <i>ἐπιχειρέω</i> + <i>participium</i> proberen te
regel 8-9	<i>ἡ ἄνω ὁδός</i> de weg door het binnenland
regel 9	<i>τρέπομαι</i> inslaan <i>ἐσπίπτω</i> overvallen <i>πόλιας</i> = <i>πόλεις</i>
regel 10	<i>οἵα</i> + <i>participium</i> omdat <i>κεινός</i> onverdedigd
regel 11	<i>ἔχω</i> bezetten <i>πόλιας</i> = <i>πόλεις</i> <i>σφέας αὐτούς</i> = <i>ἐαυτούς</i>

Einde